

FEHÉR-TÓ ÉS A SZEGEDI HALELLÁTÁS

A fehér-tói tógazdaságot tulajdonképpen Szeged város hozta létre, amikor 1932-ben megépítette az algói főcsatornától délre eső területen a 888 kh-t kitevő halastó rendszert. A haltermelés kedvező kezdeti eredményei további bővítésre ösztönöztek. Így 1942-ben újabb 131, 1949-ben 344, majd 1959-ben 849 kh halastó épült, és így alakult ki Fehér-tó jelenlegi, 2300 kat. holdas halasztatilag művelt terület.

A halastavak 1949-ben — az állami gazdaságok megalakulásakor — állami tulajdonba, az önálló Szegedi Halgazdaság kezelésébe

kerültek. Gazdaságirányítási rendszerünk változást hozott a halgazdaságok irányításának szervezésében is, amelynek következtében a Szegedi Halgazdaságot 1969. január 1-én a Szegedi Állami Gazdasághoz csatolták.

A termelési színvonal — amelyet a területi egységre eső nettó haltermelés mutat — a tórendszer létrehozásától kezdve növekvő tendenciát mutat. Az alábbi táblázat szerint a termelés jellegéből adódóan évről-évre jelentősen megnövekedett, de a fejlődés nem vitás.

Év	Hasznosított terület, kh	1 kh-ra jutó	
		kihelyezett ivadék, kg	nettó termelés, kg
1933	888	31	75
1935	888	42	108
1940	910	69	210
1947	1110	5	37
1950	1441	23	90
1959	1440	77	208
1960	1939	120	305
1965	2289	137	409
1966	2289	144	405
1967	2289	165	415
1968	2289	145	456
1969	2289	167	432
1970	2300	140	465

A táblázat mutatja, hogy a fejlődést rendkívüli módon visszavetítette a második világháború, de mutatja azt is, hogy a felszabadulás után — az állami gazdaságok megalakulásától kezdődően — a fejlődés üteme lényegesen meghaladta a felszabadulás előtti időszakot.

Az 1960-as évek végére elért termelési szinten a Szegedi Állami Gazdaság évente átlagosan 11 000 q halhúst állít elő, és az elért termelési szint országosan a legjobb között van. Felvetődik azonban a kérdés, hogy ez a szint elegendő-e a negyedik ötéves terv előirányzatainak megvalósításához és biztosítja-e Szeged város egyenletes hallellátását?

Ha figyelembe vesszük azt, hogy a negyedik ötéves terv az egy főre eső halfogyasztás 3,5 kg-ra való emelését irányozza elő — ami a jelenleginek közel kétszerese — és ismerjük városunk hallellátásának problémáit, akkor a mindennapi életben felvetődő, és itt megfogalmazott kérdésre nem kell válaszolni.

Választ kell azonban adni arra a kérdésre is, hogy mi akadályozza a halfogyasztásnak az egészséges táplálkozás szempontjából is kívánatos szintre való emelkedését és mi akadályozza Szeged város egyenletes hallellátásának biztosítását.

nus és részben július hónapban pedig a szűkséglet nem elégíthető ki. Ezen túlmenően a jelenlegi termelői árrendszer sem ösztönöz túlzottan az ősszel lehalasztott áruhal tárolására, és így a következő év első fél évében történő értékesítésére. Az árkülönbség ugyanis átlagos körülmények között nem fedezi a tárolással kapcsolatos költséget és apadót.

Az akadályozó tényezők ismeretében azokat a szükséges intézkedéseket, amelyeknek megvalósítása elősegíteni hivatott a tervben előirányzott célkitűzések valóraaválását, két csoportba oszthatók:

Az első csoportba tartozna egy olyan állami támogatási rendszer bevezetése, mely közvetlenül a halászattal kapcsolatos beruházások állami támogatásán, vagy közvetve, termelői árkiegészítéssel keresztül lehetővé tenné:

1. A korszerűtlen tórendszerek rekonstrukciójának sürgős elvégzését és a termelésből kivont tavakon a termelés újbóli megindítását.

2. A tórendszerek olyan átalakítását, mely a takarmányellátás és lehalasztás gépesítésén keresztül megkönnyíti a dolgozók munkáját és jelentős mértékben csökkenti az élőmunka felhasználást.

3. Olyan teleltőrendszer kiépítését, amely biztosítaná a megtermelt áruhal legalább 40%-ának az I. fél évben történő értékesítését.

4. Olyan termelői árrendszer kiépítését, amely lehetővé teszi a nagyobb mértékben ösztönözni a hal tárolására és az év első felében történő értékesítésére.

A második csoportba azok az intézkedések tartoznak, melyeknek megvalósítása a termelői árak feladata és érdeke, mivel azok végső fokon a termelési szint emelkedését, ennek eredményeként az önköltségének csökkentését, így változatlan termelői és fogyasztói árak mellett is nagyobb, esetleg az ágazat fejlesztését is biztosító nyereséget eredményeznek.

Ami már megvalósult

E termelői feladatok közül a Szegedi Állami Gazdaságban a legjelentősebbeket már megvalósítottuk és pedig:

1. A közölt táblázat is azt mutatja, hogy az ivadék kihelyezése növekedése egy bizonyos határig a termelés növekedéséhez vezetett. Ezt figyelembe véve 1972-ben a kihelyezett darabszámot kh-ként 800 db fölé emeltük, amely minden eddigi sűrűséget felülmúl.

2. A területi egységre eső termelés további növekedése érdekében fokozott mértékben kívánjuk kihasználni a kettős hasznosítás lehetőségét, a növényevő halállomány növelésével. Ezzel a növényevő hal túllép halastótaraktó szerepén és áruvá válik. Elegendhetetlen ezért olyan propaganda kifejítése, amely megismerteti a fogyasztót a növényevő ha-

lakal és azok ízletes elkészítésének formáival, hogy a piacon való megjelenésének idején a növényevő hal már keresett árucikk legyen.

3. A területi egységre eső kihelyezési darabszám csak akkor növelhető gazdaságosan, ha fokozódik a vizek természetes táplálék készlete is. Ennek érdekében — a biológiai kutatások és kémiai vizsgálatok eredményeit felhasználva — fokoztuk a halastavak műtrágyázásának intenzitását. Hangsúlyozni kell azonban azt, hogy ez csak akkor nem lesz visszafelé elcsúszó fegyver, ha az intenzív műtrágya használatot kellő biológiai és kémiai vizsgálat készíti elő, és az ilyen irányú állandó, folyamatos ellenőrzés biztosított.

4. Ervényt szereztünk a halászatban is a teljes értékű gazdasági ábrak használatának és felszámoltuk azt a nézetet, miszerint a haltakarmánynak a magtári hulladék és a tárolás során keletkező romlott takarmány is megfelelő.

5. Gondoskodtunk a megfelelő ivadék mennyiségről. Ugyanis az elmúlt években hullámvá válnak a haltermelést az ivadék ellátás, amelynek esetenkénti elégtelen volta a haltermelésben szinte háromévenként hullámvölgyet eredményezett.

Az ivadék előállítás szabályozása és a tenyésztői munka javítása érdekében ezért a mesterséges keltetésre térünk át, amely módszert azonban az ivadéknevelés technológiájának korszerűsítésével kell kiegészíteni. Ennek érdekében ivadéknevelő tórendszert építettünk ki, amely tavakban viszonylag biztonságos a keltetett ivadék felnevelése. A felnevelés biztonságának növelése érdekében döntő jelentőségű az ivadékok takarmányozásában kiemeltetett először 1972-ben alkalmazott holland ivadéktáp importálása, amely a nagyobb biztonság mellett a hagyományos takarmányokénál lényegesen nagyobb hozamot is eredményez. Gazdaságunkban a halastavak műszaki állapotát általában kielégítő, és a rendelkezésünkre álló földmunkagépekkel folyamatosan biztosítjuk a tervszerű karbantartást. Így a tavak termelőképesége változatlan, tóterületnek a termelésből való kivonására nem került sor.

Így gazdaságunkban a rekonstrukció szükségessége nem a tavak termelőképeségének visszaállítását, vagy fenntartását jelenti, hanem a korszerűtlen takarmány- és halszállítás olyan átalakítását, mely a termelési költségeket az amúgy is szűkös élőmunka-felhasználás csökkentésén keresztül befolyásolja kedvező irányban, és a nehéz fizikai munka gépesítésével kedvező munkakörülményeket teremt.

Ennek érdekében a jelenlegi kisvasúthálózat helyébe szilárd burkolatú úthálózatot kívánunk kiépíteni, amelyen a takarmány kiszállítása a tavak mellett el-

helyezendő takarmánysilókba tankautókkal történne. A takarmánysilókból önszállító úton jutna a takarmány a modern etetőcsónakokba. A tankautók feltöltése egy teljesen gépesített központi raktárban történne, így a takarmányellátás minimális élő munka igénybevételével lenne megoldható.

Ez az úthálózat biztosítaná a kifogott hal gépi rakodását és szállítását, egy központi osztályozó pedig e nagyon nehéz munka emberi körülmények között történő elvégzését.

Az egész rendszer kiépítése előkalkulációnk szerint 12 millió forintba kerülne, megvalósításához azonban saját erőnkön kívül a korábban már említett halászattal kapcsolatos beruházások állami támogatására lenne szükség.

A Szegedi Á. G. negyedik ötéves tervének utolsó négy évére (1972—1975), 439 vagon halhús-termelést irányzott elő. Bizva azonban az itt ismertetett technológiai módosítások sikerében, a terv módosítása során ezt a mennyiséget 457 vagonra emeltük. Ez évenként és kat. holdanként közel 500 kg nettó halszáporulatot jelent.

A megoldás módja

Megválaszolatlan maradt még az a kérdés, hogy a Szegedi Á. G. ilyen szintű haltermelése mellett mi akadályozza Szeged város hallellátásának zavartalan, folyamatos biztosítását. Kétségtelen tény ugyanis, hogy a gazdaság haltermelése közel háromszorosa annak a mennyiségnek, melyet Szeged város lakossága egy főre évi 3,5 kg-ot számolva igényelne. Ennek ellenére az ellátás nem zavartalan, sőt egyes esetekben kimondottan hiányos.

Ennek oka az, hogy a gazdaság haltermelése felett 1974. végéig érvényes ötéves szerződés alapján a Halértékesítő Vállalat rendelkezik, így rajta keresztül gazdaságunk teljes haltermelése az országos ellátásban kerül előszortásra. Így természetes, hogy a szegedi ellátás is tükrözi az országos ellátás minden problémáját.

Elősegítené az ellátás zavartalanását, ha gazdaságunk az ötéves szerződés hátralevő időszakára évenként mintegy 2500 q erejéig mentesülne szerződéses kötelezettségének teljesítése alól, így ezt a mennyiséget közvetlenül a fogyasztók részére, Szegeden értékesíthetnénk. Gazdaságunk ennek tárgyi előfeltételét meg tudja teremteni, így a Halértékesítő Vállalat megértő és közös célt támogató hozzájárulása esetén remény van arra, hogy a város ellátásának ez a problémája is a közeljövőben megoldódjon.

PÁSZTÓI LAJOS,
a Szegedi Á. G. igazgatója

